

UKINIKAS

laikraštis, paskirtas reikalams ukinįku

iseina sykį ant mėnesio. Metinė prekė: Maskolijoje, su prisiuntimu uždengtose gromatose, 5 rubl., su pristatymu per perkupčius — 2 rubl.; Prusuose, su prisiuntimu, — 3 mark.; Amerikoje ir kitur — 4 mark.

Prie kiekvieno numerio laikraščio pridedame „Priedą“, knygtę su naudingais skaitymais.

Reikia prieszintis Maskolių prispaudimams.

Maskoliai eina apicziupoms. Jie spaudžia svetimtaucius be kokio apmislyto pliano — lipa tiktai, kaip galvijai. Asz taip kalbu ne dėl kokių juokų — tai tikra teisybė. Galiu patvirtinti ir keliais paveizdais. Pirm kokios penkiolikos metų jie buvo iszleidę tokias knygeles (sąsiuvus) lietuviszkoje kalboje, ale maskoliszkoms litaroms. Tos knygelės buvo iszleistos neva dėl isiraszymo mokeszių ir padalytos ant kožno kaimo po vieną. Tokiu budu Maskoliai buvo bandę pratinti žmones prie maskoliszkų litarų. Prie to jie dar pasipelnė, nės už tuos sąsiuvus turėjo užmokėti kožnas kaimas po 15 kapeikų, nors jie nebuvo verti nė penkių kapeikų. Ale žmonės, užsimokėję už tas knygeles, metė jas į kampa, kame jos ir sutrunėjo, ir sziandien vargu bau rastum kur tą nenutikusį Maskolių iszmislą. Taip ir pasibaigė ta komedija, dabar rasi jau ir patys Maskoliai apie tas knygeles užmirzo. Butų daug geriaus žmonės padarę, kad tų knygelių butų suvisu neprijėmę, nes ant to nieks negal priversti; vietomis žmonės ir prieszinosi, ale kad starszinos su vaitais, per savo kvailumą, žmonių neužstojo. Pirm kokių 7—8 metų apszvietimo ministeris, Delianovas, buvo iszdavęs prisakymą į direktorių gimnazijų, kad sie nepriimtų į moksłą praszioškų vaikų tik ponų, kurie turi kuczierius, pakalikus ir taip toliaus. Norėjo, mat, anasai isz proto iszgyvenęs senis

prastuosius žmones suvisu pastumti nuo augsztesniojo apszvietimo. Ale nespejo tasai prisakymas pasirodyti, kaip ūmė szaukt visi, kad tai nuskriaudimas prastųjų žmonių ir t. t. Tasai szauksmas turėjo tokią galybę, kad anasai papaikusiojo senio prisakymas neturėjo jokios vertybės. Tokiam augsztam ponui, ve, negražu buvo savo paties prisakymą atvirai ir garsiai panaikinti, tai jisai slapta iszsiuntinėjo atszaukimus savo prisakymo, kožnam direktoriui pasakyrium, — ir sziandien praszioškų vaikai lanko, kaip lanke gimnazijas, po senovei. O kad nebutų szaukta, nebutų prieszintasi, tai praszioškams jau būtų buvusios uždarytos gimnazijos. Užpėnai tas pat per senęs idiotas Delianovas iszdavė paliepimą, kad mokintiniai visų iszkalų per „ciecoriszkas“ szventes turi lankyti maskoliszkas cerkves; vienok vienoj kitoj vietoje pakėlus katalikams szauksmą prieszais tą azijatiszką užgeidą, sziandien negirdėt varant katalikų per „ciecoriszkas“ dienas į cerkves. O kad būtų nieks nesiprieszinęs, tai sziandien rasi jau ir szeip szventoms dienoms butų paliepę Maskoliai katalikiszkais mokintiniais eiti į cerkvę, ne į bažnyčią. . . . Galecziau dar daugiau tokių atsitikimų papasakoti, ale jau ir szitų pakaks, idant skaitytojas persiliudytų, kad Maskoliai, iszduodami paliepimus ant mūsų prispaudimo, krapina kaip galvijai ir daro visokius bandymus. Jie sav mislyja: gal mums ir pasiseks, gal nesiprieszins, o jaigu prieszinsis, tai atleisim ir bandysim isz kito galo.

8827

Prie tokių bandymų ir krapinėjimų priklauso ir šitasai paskutinis paliepimas Varszavos satrapo, kad žmonės po kanceliarijas maskoliskai kalbėtų. Jaigu tik žmonės priderancziai pasiprieszins tam pasiutusiui paliepimui, tai tikrai gali tikėtis, kad tas paliepimas prapuls, kaip ir nebuves. Vienok szitame atsitikime vis daug varo ir vaitai. Jaigu vaitas yra geras Lietuvis ir katalikas ir eina iszvien su valsčium, o prieg tam apskrus vyras, tai czion nėjokiū budu Maskoliai neįkisz savo letenos, kaip anasai vilkas į roges. Ale bėda, kad iki sziol žmonės nedaug žinrėjo ant verczios vaito: katras davė daugiau sznapso, tai tą žmonės skyrė į vaitus. Pertai didžiama Lietuvos vaitų bei starszių netikė žmonės, — pirmutiniai judosziai, kurie nesidrovės pastumėti valsčių ir savo brolius į Maskoliaus nagus, bile tik jie turi pilną delmomą ir kosere.

Kiekviens žmogus ginasi nuo prispaidimo, kodelgi mes turėtumė, kaip kokie bežadziai ir beprocziai sutvėrimai. isztiesti kaklą Maskoliams, kada jie mus taikstosi papjauti! Turime tai įsitėmyti, kad jaigu mes atmuszame vieną prispaidimą, tai po draug atmuszame ir kitus prispaidimus, kurie, mums nesiprieszinant, po kokio laiko vėl butų mums užkraujami; ir kiekviens kitas prispaidimas jau bus daug sunkiaus atremti. Jau per tą pirmąjį pasidavimą mes patys savę sugadiname, nelyginant, kaip ans teisingas žmogus, kurs pirmą kartą pasiduoda pagundinimui ir paima svetimą adatą. Taip kaip anam žmogui antrą kart pasitaikius nebus sunku paimti ir didesnį daigtą, taip ir mums, pasidavus, per savo neparangumą, pirmam spustelėjimui Maskoliaus, bus sunkiau apsiginti nuo antrojo. O juk visi žinome, ko nor pas mus Maskoliai: visi žinome, kad jie mūsų szventą, numylėtą žemę Lietuvą ir Žemaitiją nor perdirbti į tikrą Maskoliją, o mus — į burlukus. Jau aną met Naumiesczio paviete Maskoliai buvo užsimanę ir mūsų roges isznaikinti, o įveisti savo tikras burlukiskzas „visų girių medžių“ roges, kurį pavazos turi ploczio net dyliką colių, o dar priegtam aržuolinės. Ale naumiestiskziai nepasidavė. Mieste žemskiai, ant paliepmo „naczelninko“, *sukapojo* kelerias szlajas, iszvertę malkas ant rinkos, kurias žmonės už kelių mylių buvo atvežę į miestą parduoti; ale nieks nesidirbdino „ourliokiskzų“ rogių — ir Maskoliai neįveisė savo meszkinų rogių. Lietuviszka kalba daug brangesnė del mūsų už roges, deltoגי savo kalbą turime daug stipriau ginti, nekaip

roges. Turime stengtis, kaip galedami prieszais pasikėsinimus Maskol aus ant mūsų lietuviszko bei katalikiskzo gyvasties, o kada iszmusz mūsų valanda, tada mes galėsime ir *kitokiū budu* pasiprieszinti mūsų prispaudejams.

Palanga svieto pabanga — sako priežodis, bet dailus miestelis ant marių kranto, pacziame gale Žemaitijos. Palangoje yra progimnazija keturių klasių ir, acziu Vieszcziui, nėra jokios cerkvės, taigi ten Maskoliai negali varyti mokintinių pas ilgą kartį (popą). Kas nedėlia atplaukia į Palangą dasyk garlaiviai isz Liepojaus (Kurszžemės).

Didžiausias mums atminimas, jog Palangoje gyveno Lietuvos kunigaiksztienė Biruta; dabar ant tos vietos stovi graži koplyczia. Pirm keliolikos metų ten yra pabudavota szulinė, kurioje nuo laiko kunigaiksztienės jau nėra vandens, bet sienos (rantys) tos szulinės po kelissyk tapo perdirbtos dėl paminklo mūsų kunigaiksztienės. Palangoje yra labai dailus kalnas — Birutos, apaugęs puszimis, nuo vėjo palinkusiomis į rytų szalį. Czion daug žmonių, eina veizėtis mūsų kunigaiksztienės paminklams, o vasarą labai daug ponų isz visų pusių suvažiuoja į maudynes. Palangoje ir apielinkėje žmonės moka latviszškai snekėti, pagaliaus ir mergaitės, susiėjusios ant szventoriaus, latviszškai grabalioja.

Kretingoje yra didelis kliosztorius, kur maskoliai už mažausią daigtelį svadina mūsų kunigus ant kelių metų. Czia yra labai dailus sodnas grovo Tiszkevecziaus, labai turtingo pono (jau numirė), kuris labai gerą szirdį turėjo dėl biednų žmonių, duodams jiems darbą, o nekartą už dyką ir valgi. Jojo dvaruose yra įvesta elektriskza szviesa, kas Lietuvoje už didį stebuklą yra laikoma.

Kartina — mažas miestelis pakalnėje, ant lygios lankos, prie pat upės Minijos krantų. Czion nėra nė turgų nė kermoszių, bet žandaras, urėduikpalaikis (žemskis) turi buti. Pirm keliolikos metų Maskoliai norėjo Kartinoje isteigti taip vadinamą „narodnoje ucziliszcze“, bet kartiniecziai neiszigandė jokių grasinimų posredniko ir asesoriaus, drucziai prieszinosi, sakydami: jeigu jums reikia, tai galite sav nusisamdyti „uczitelių“, o mes jo nereikalaujame, mes galime savo vaikus leisti į gimnaziją. Taigi ir po sziai dienai nėra ten „uczitelių“.

Garzdai jau man ir gerklę pakartėjo su savo aklumu. Nedidis tai mieszcziukas, aptekęs mėszlais ir purvais, bet jau gavo

nuo caro pagyrą. Kada carą aną metą ko neužmuszė ties Borkais, tai Garždų staršzina su rasztininku prikalbėjo kvailius žmones, kad ant tos paminavonės nupirktų paveikslą, kurį paskui paszventino vienas ilgakartis

Baigdamas savo rasztelį, turiu pasakyti, jog nekuriose vietose musų ukininkai, neno rėdami, kad „ucziliszcześe“ (mokyklose) jų vaikai persiūmtų maskoliszkų raugu, pasisamdo kokį mokytą (4 ar 5 klasių) vaikina, kuris mokina jų vaikus skaityti ir raszyti lietuviszka ir maskoliszkai.

Tokis vaikas į porą žiemų iszmokina daugiaus vaikus, nei maskolius „uczitelius“ į kelis metus. Turtingesni ukininkai taip iszmokintus vaikus leidžia paskui į gimnaziją. *Daugiau...* *F. Szelimas.*

Resaliniuose (Kauno gub.) vėl susirenka Levinsko karcziamoje daugybė dvarininkų ir bajorų, bebaigiančių savo dvarus prageriti. Tenai ne vienas iš jų po suolu ir stalu apsiavęs girtas voliojas, o muzikas Taurusas aniems su bonkoms galvas skaldo. Taurusą už tat miravas sudas ant 2 mėnesių į kalėjimą įkieszo, bet ans sako, kad dar daug aus tuos latrus pamokinsias, kaip reikia gyventi, o paskui vienu kartu kad ir daugiaus kalinyje atsėdėsias. Tame kraszte bajorai kitokios zobovos nežino, kaip tikslai degtinę maukti ir kortoms loszti. Geria su visokiais paleistuviais maskoliais, rasztininkais, uriadninkais ir t. t. Dvarus į banką užstatė, gaspadorystę apleido arba parsamdė, apart to įlindę į žydų kiszenius, ir dabar jų barzdas bucziuoja. Kas tikslai iš ponų ar kitų apszviestų viežlyvai nori užsilaikyti, tai su jais nesisveikina. Dvarai jų be tvorų, be stogų, pamatai kiauri, langai išdaužyti. Tikras pavidalas pustynės!

Bet žiūrėkite dabar kokių būdu kyla jauna iš „muzikų“ lietuviszkoji karta:

Štai Ažerėnų pavieta (N. Aleksandravos) buvo labai turtingi ponai Eismantai, o pas juos tarnavo, nuo piemenio pradėdamas, ukininkas Kviras. Paskui po tėvų galvai vaikai pasidalino didelį, nes nuo 200 valakų, skolomis apsunkintą dvarą. Daugelis vaikų savo dalis praleido, kiti prie jų pasiliko. Tie vis skolas dirbo, o jų buvusiai bernas Kviras pinigų rinko ir buvusiems savo panaicziams ir panaitėms annos skolyjo, paskui gi, negalint jiems savo skolų užmokėti, pradėjo jų žemes supirkinėti. Dabar jau 100 valakų (tris tukstanczius margų) žemės į savo rankas suėmė, ir gerai padarė, nes toji žemė Maskoliams neteko. Viena iš panikių (panaiczių) Eismantikių isztekejo už Bogvilos, o paskui, vyrui mi-

rus, su vaikais naszle su apskolintu dvariuku pasiliko. Kita kart piemeniui ir bernui Kvirai buvusi jo panaitė, o dabar biedna naszlė, patiko, taigi, ans ant jos užlaikymo geroką turtą turėdamas, pradėjo savo klebono praszyti, idant jam Bogvilienę pirsztų. Kada kunigas atvažiavo pas p. B., idant jai vyrą pirszti, p. B. iš apmaudos apalpo, kunigui iszkalbinėdama, kad ans iszdrijo tokią propoziciją daryti. Paskui vienok, kada kunigas iszrodė jos sunkų padėjimą, jau nepyko ant kunigo, bet Kvirai iszkalbėjo, kam anas iš prastų muzikų paeidams, drijo kunigo pirszlybų su ja praszyti. Anas pasakė:

— Atmink tamsta, kad ketvirtoji ponų karta turi nupulti, o ant jų vietos turi „muzikai“ pasikelti!

Ponia B. sutarė ir už Kviros isztekejo, o anas jos vaikus, kaip savo pamylėjęs, į mokslus annos pradėjo leisti. Galite dabar matyti, kad naujoji karta inteligentų iš susimaiszymo bajorų su muzikais pakils, o tada ir visa Lietuva atgys.

Pa yje yra daktaras Lietuvis, kuris turi sunų universitete; tas baisiai už lietuvių užstoja. Štai netoli nuo czia Kupiszkyje pas aptiekorių buvo susirinkimas, o tarpe svečių buvo ir viens guverneris, Lenkas, kuris pradėjo ant Lietuvių bjauriai kalbėti. Jaunas studentas nieko, nelaukdamas, o diktas budamas, ko tikslai kaulus anam guverneriui nesulaužė. Jei nebutų atgynė, tai su juom būtų prastai buvę.

V. Szelimas. *Žaltys.*
Senapilė (Starapolė). Žmonės tolyn vis labiaus pažinsta szunybes žemskių ir pradeda jų nekęsti, o net nebijoti „kovo“. Per Trijų Karalių jomarką vieną toki mandieruotą nedorėlį vidur miesto žmonės gerai apipaisė. Pavakare, kada jau žmonės pradėjo ant namų traukti, susikimszo ant vienos gatvės daug vežimų, taip kad vienas žmogus atvažiavęs ir neturėdamas kur pravažiuoti, turėjo sustoti. Atėjęs tuom tarpu žemskis liepė jam važiuoti, o gavęs atsakymą, kad nėra kur pravažiuoti, rėžė tam žmogui su kancziu tiesiog per galvą. Žmogus kirtu jam atgalios. Žemskis, pasirodydamas, kuom jis yra, isikirtu į tą žmogų ir pradėjo jį tempti į policiją. Ant to szauksmo susirinko aplinkui žmonės ir pradėjo vienas kitas smaginti smarkumą savo kumsczioms ant žemskio sprando. Ypacziai atsizenklino vienas vyrukas. Kada žemskis tempė tą žmogų į policiją, tasai vyrukas, priszokęs kur iš szalies, skambtelia su lazda į galvą žemskiui ir vėl atszo. Kada žemskis atsigrįžta į tą szoną, išz

kurio gavo kirtį, tasai vyrukas, užbėgęs iš kito szono, vėl virszum kitų galvų skambina su lazda į galvą žemskio, lyg į koki pienpuodį. Ir taip apsuksiai slėpdamasis už žmoniu, tiek kriukiu sukale į galvą žemskiui, kad tas net syki ant žemės pargriuvo, vienok žmogaus, vedamojo į policiją, nepaleido. Toliaus subėgo daugiaus žemškių ir išszgelbėjo savo draugą nuo kriukių. Apstojo, lyg varnai, žmogų vedamą į policiją, ir kad atlygiti už guzuotą galvą ir isztinusią lupą savo draugo pradėjo jį nemielaszirdingai daužyti, prie akių visų žmonių. Tuom tarpu tasai vyrukas su kriukiu nykte i-znyko. Aną žmogų nusivedė į policiją ir tur but padavė po sudu.

Lazdijų ir Krosnos parapijose (Kalvarijos pav.) baisiai siauczia raupai. Suvis nereti toki namai, kad pradieniui po tris vaikus iszveža į kapus. Suangę žmonės nors serga ir mirsza taja liga, tai nors ne taip tankiai. Sirgdavo raupais ten ir pernai, tik nelabai tankiai.

Pristaczius kazermių, maskoliams dėl jų prikurenimo daug malkų reikia, taip kad nekuriose vietose Kalvarijos pavieto suvis negalima gauti pirkti sausų malkų; jei kas nori pirkti, tai gauna tik žalių, szviežiai kirstų. Kas neturi savo durpų, tam su kuru labai anksza. Kiti, neturėdami kuom prikurinti savo grinczių, kenczia baisų szaltį, pasikurendami tik nendrėms. Ne iš gero du liuosininku išz Szesztakavo (Rudaminos par.) pasivogė nuo p. Skomskio rastgalį pasikurenti savo pirtaitėms. Bet nabagėliams nelabai gerai pasisekė: apskusti pono S., tapo apsūditi ant 3 mėnesių kalėjimo Kalvarijoje.

Kalvarijos ir Seinų pavietuose stoka paszaro: ukininkai skundžiasi, kad szimet gavę tik du treczdaliu sziaudų ir szieno, kaip kitais metais. Dobilai menkai užaugę. Soduose gerai užaugo obuoliai, užtai gruszių visai nebuvo. Tik žuvų szią žiemą ažėruose pagauna daugiaus, kaip kitomis žiemomis.

Išz priežasties szalczio ir degtinės daug žmonių apszalo, o kitiems ir su giltine teko pasimatyti. Taip Luckus išz Iszlandžių (Kirsnos valsč.) važiavo gerai priragavęs degtinės namon, iszvirto išz rogių ir suszalo. Rado jį dar gyvą, bet pasirgęs neužilgo pasimirė.

Apie kitą žmogų Ign. Pliadą išz Bevirszių (Rudaminos parapijos) pasakoja, buk jį girtą einantį namon pasigavo velnias, nuavinėjo ir vėl apavinėjo kojas jo toliai, pakol visiszakai jos neapszalo. Nors,

žinoma, nieks išz skaitytojų netikės, kad velnias varinėtu tokius nedailius szposus, tai delto vis-gi tam žmogui negeriaus, nės jis patsai sau kojas apsiszaldė, ir dabar gydytojas pasakė, kad jas reikia „pjauti“, nes kitaip prikibs gangrena, o su ja neiszvengimas myris. Czion turim naują paveizdą, kokius vaisius veda degtinė...

Ką apie velnius, tai daugelyje vietų musų ukininkai labai neteisingai drasko jų szlove, užmetinėdami jiems tokius daigtus, prie kurių jie visai savo nagų nekisza. Apszalo girtuoklis, na, ir kaltina ne patsai savę ir degtinę, tik suverczia visą bėdą ant nieko nekalto velniukszcio. Kaime Szesztakave (Rudaminos par.) apsirgo karvė kas-žin kokia liga ir pradėjo naktimis trankyti po tvartą. Ko jį trankosi? — „Velnias ant jos jodo“ — aiszokino vieni kitiems, ir kad sudarkyti bizniui tokį smagų pasijodymą, isztepė nugarą tos karvės su smala, ant paveiklo balno. Sako, kad keletą naktų karvė buvus rami, bet paskui vėl pradėjo trankyti. Tada rodyjo kiti nuvyti į atbulą pusę botagą, ir pradėjus karvei danžytis, kirsti atgalia ranka, kalbant tuos žodžius: „Kad biskiu, tai butau nukirtis!“ Bet nė tas atbulinis botagas, nė tie slaptingi žodžiai nieko negelbėjo. Atsirado vienas iszmingas žmogus, kuris visiems aiszokino, kad czia ne velnias kaltas, tik karvės kraujas. Bet pats savininkas karvės atsakė, kad tai neteisybė, nės jau tai karvei antrusyk taip užėina, ir pirmusyk ji tapo tuom atitaisyta, kad prie tvarto buvo prikalta negyva pelėda. „Kad tai but' kraujas, tai ką maczytu toj' pelėda?“ — sanprotavo įsiai. Bet ką gali gelbėti velniui pelėda, o da negyva? Matyti, kad jiems iszrodo, kad velnias da ir už juos paikesnis, kad baidosi net negyvos pelėdos. Nesuprato jie to, na ir jieszko, kur nuszaut pelėdą, ir prikalta ją prie tvarto. Žinoma, kad gaila tik, ką žudo bereikalo tokį naudingą, o sziaandien jau ir gana retai randamą pauksztį, nes tai nieko nemaczys.

Krosnėnuose (Kirsnos valsč.) tapo užmusztos dvi moteriszskės už 50 rublių. Vienai išz jų buvo atsiųsta išz Amerikos 50 rublių. Gyveno ji sau viena, ir kad nebutų taip nyku vienai, laikėsi prie savės kitą žmoną. Toksai Klimas, iszgirdęs apie tuos pinigus, užmuszė tą moteriszkę, atėmė nuo jos pinigus, o kad jo neiszduotų antroji žmona, užmuszė paskui ir ją. Papildęs tą piktadėjystę, iszdumė į Seirijus, kur savo kruviną sėrmėgą imainė kitam vaikinui, mislydamas tokiu būdu paslėpsias

savo kraviną darbą. Bet apsiriko: toji sėmėga jį ir išdavė, ir jis tapė suimtas. Tasai pats Klimas aną met buvo prisidėjęs ir prie išspjovimo žydų Giluiciuose.

Senapilėj' rado ant gatvės (ulyczios) 18—33 NN. „Vienybės“. Kas pametė — nežinia. Rado tarnaitę vieno Lenko, kuris czielybėj' atidavė radinį į rankas Lietuvių.

V. Stogaras.

Pilviszkiuose (Suv. gub.) Neperseniai buvo susirinkimas valsčiaus, ant kurio perskaitytas valdžios paliepimas, kad kancelerijose kitaip nevalia šnekėti, kaip tikt maskolizskai. Neperskaiczius paliepimo iki galo, žmonės suprato, kas dedasi, ir išsiskirstė. Sako, tas pats atsitiko ir Grizskabudžio valsčinyje, kurs prigul prie jau kito pavieto (Naum.). Išz to matyt, kad szis isakymas paeina mažių mažiausiai nuo Suvalkų gubernatoriaus. Apie szią žmogystą, kitados dirbusią Urkos kancelerijoje Varszavoje, man teko girdėti ne labai gražiai atsiliepiant tuos, ką jį pažinojo. Pasirodo, kad tie atsiliepiamai tur but nebuvo melagingi, nės tas pats Podgorodnikov'as (taip vadinasi Suv. gubernatorius) ir persekiojo kun. Aleksandravyczių už tatau, kad szis stengėsi Veiveriuose ivesti lietuviszką kalbą dėl išsguldymo tikėjimo. Podgorodnikov'as pastatė tokias kliutis, kad kun. A—czia, neužtvirtintą į Seinus už seminarijos mokintoją, dągi neužtvirtinės paskui ant vikarijaus į Kalvariją, ir pasakės, kad Aleksandravyczia ir jis (Podgorodnikov'as) negali tarnauti vienoje valdyboj'.

Pas mus vaikszcziuoja gandas, kad valdzia liepsianti butinai visiems szaltysziams mokėti maskolizską kalbą. Jei kokiam kaime nebusis tokio, tai vyriausybė atsiusiunt kacapą, kuriam lietuviai turėsia algą mokėti. (Bėt to niekados nebus).

Seinų vyskupas į seminarijos regensus paskyrė lietuvių kun. J. Giedraitį, gimusį Szakių parapijoje Naumiesczio (Suv. val.) paviete. Sako, kad su jo įstojimų į regensus Seinų seminarijoje prisidėsia geresni laikai. (Iš „Vienybės Liet.“) *Ž.*

J. Bagdonas **Vilkaviszchio pav.** (Suv. gub.) Nemažai truksmo ir baimės padarė kratos (revizijos), buvusios 18 d. vasario parubežijį Slibinų ir Szuklelių kaimuose (Kybartų valsčiaus). Susivaziavo žandarų apicieras ir Kalvarijos, Vilkaviszchio „naczelninkas“ (sprauunkas) drauge su trimis prastais žandais vaitu ir szaltysziu, ir jieszkėjo lietuviszkų knygų ir gazetų. Pirmiausiai nuvaziavo į Szuklelių kaimą ir, išgriozdė

visus daigtus vieno vaikino J. Kavaliuno, ir radė porą pasenusių lietuviszkų knygų, išspleszkėjo į Slibinų kaimų apžiūrėti daigtų kito vaikino, Jurgio Bagdanavycziaus, kuris keturioms dienoms pirma buvo Maskolijų pagautas su gazetų lapais.* Ten apžiūrėjo pirmiausiai to vaikino daigtus, paskui išzvuostė visus kampus dągi kizzo nosį ir į avilius bet bitėms matyt nepatiko žandarų kvapas ir jos neprisileido nepraztytų sveczių. Nieko neradę, pradėjo kvosti. Pirmiausiai išszaukė į atskirią grinczią szeiminininką (gaspadorių); kitus laikė uždarytus kitoj' grinczių, prie kurios durų buvo pristatytas viens žandaras. Namiszkių veik visos blusos išzmirė. Mislyjo — daug bėdos išz to turėsia. Labiausiai nusigando pats ukininkas, kuris stovėjo kaip žemes pardavęs. Viens žandaras ėmė jį bauginti „Kalvarija“ (Kalvarijoje yra kalinys), norėdamas išzkvosti, kam ir kur buvo tos gazetos gabenamos. Bet užklaustasis tik tiek pasakė, kad vaikas ešes parneszti sznapso „baliui“, kuris ketino buti pas vieną kaimyną tą vakarą, o apie gazietas jis išzgirdęs tik po pagavimui. Paskui paskyriam klausinėjo dviejų merginų apie tai, ką veikia jaunimas susirinkęs ant „balių“, ar neskaito knygų, arba „gazietų“, ar nedalina kame knygų, labiausiai daug klausinėjo apie Juozą Kavaliuną. Teipogi prie to buvo paminėti vardai dviejų pcnų ir vieno kunigo. Bet nieko nenauodoję nuleido nosis ir išzdimbino sau lauk, ramindami savę nors tuom, kad gazietas namiszkių „galėję gerai užkavoti kur nors“. Nabagai, mat, prisipažino per silpnais esą susekti visas kaimo landynes ir užkaborius. Išz Slibinų, kaip girdėt, nuvaziavo į Bartininkus. Susekimą to dalyko žadėjo pavesti tyrinėtojiui (šledovateliumi). Sugautąjį vaikną nugabeno į Kalvarijos kalinį. Kas toliaus bus, nežinia. Veikiausiai vaikas bus neužilgo paleistas ir toliaus turės atsedėti kalinyje paskirtą laiką už perėjimą rubežiaus ir neszimą „kontrabantų“. S.

Naumiestis (Suv. gub.). Pas vieną Naumiesczio karabelninką žemskiai radę penkis kalendorius szių metų ir patupdė jį užtai į „lastą“. Bet karabelninkas, pasėdėjęs tikt dvi dienas, buvo paleistas, nes, mat, jis tuos kalendorius nusipirkęs ir nežinojęs, kad jie esą uždrausti. Tas atsitikimas buvo dar neseniai ir tai, kaip girdėti, įvyko per pakiszimą liežuviu vieno

*) Kaip girdėt, apskundęs tą vaikną viens senis girtuoklis už tai, kad negavo užpilti savo gerkles degtine.

nedoro kataliko, Naumiesczio duonkepio.
(O vis mūs žmonės!)

6.

J. Bagolona

Naumiesczio parapijoj žmonės labai serga; miršta daugiau, nekaip kitais metais. Pagal parapijos surazsus pereitų metų daugiau žmonių numirė, negu užgimė. Sausio mėnesyje szimet daugiau numirė, nekaip pernai į tą patį laiką (pernai 45, szimet 50). Aiszkū, kad giltinė isivyravo tam kraszte. Žmonės kalba, kad „baznyczios vos tik gal atspėti numirėlius laidoti.“ Teip smarkiai sirgti ir mirti ėmė nuo pereito pavasario, kada atsirado tam kraszte limpanczios ligos: tymai, kriogulys ir rauplės*) (raupai). Daugiausiai iszvaro isz svieto rauplės. Vietomis, sako, krinta žmonės nuo rauplių, kaip musės. Pasakoja, kad apie Sintautus vienoj vietoj iszmirė visi namai (tėvai ir jų vaikai). Drąsiai galima sakyti, kad treczia dalis raupuotųjų miršta. O rauplės vis labyn platinasi. Nė vienam teip jau ateina į galvą mislis, kodėl tai tos rauplės tokios piktos ir teip platinasi? Žinoma, daugelis mislyja, kad tai tokia yra „Dievo valia“ ir ramina savę, atsiduodami ant „Dievo valios“, bet retai katram ateina į galvą tikros priežastys rauplių isivyravimo. Tikros priežastys — tai bus žmonių tamsumas ir valdžios nerupestingumas.

Teisybė, apie Naumiestį žmonės supranta naudingumą ciepyjimo, bet vieni neduoda vaikų ciepyt i-z kvailo gailesczio arba isz baimės, kad nepsirgtų, arba per savo neprierangą, kiti vėl mislyja, kad žiemą neprisima ciepai, nepatėmydami to, kad ir žiemą žmonės nuo viens kito apsikreczia rauplėms, kad ir žiemą teip jau smarkiai apserga rauplėms kaip ir vasarą. Bijodami nuszaldyt, namiszkiei slogina ligonį su patalais ir juo padidina jo karsztį. Isz dalies kalti ir patys ciepytojai, tankiausiai žydai - filczeriai, kurie per skupumą kartais paciepyja pasenusioms ir blogoms, nuo žmonių surinktoms, rauplėms ir per tai ne vieną sunkiai apsargina (prisimeta rožę), o kartais nuvaro ir į kapus. Tokių atsitikimų buvo daug Naumiestyje ir Naumiesczio pavieta. Virsz to, norėdami savę iszteisinti ciepytojai žmonėms įkalba, kad, ėsą, ciepus nuszaldė ir delto jie nepriėmė. Žmonės daugiausiai įtiki ir nuverczia kaltę ant szalczio. Kas kits būtų, kad klaustusi rodos iszmananczių tą dalyką (daktarų) bet jiems vis tiek: kas gydo — tas daktaras, ir to rodos klausio.

*) Kiti laikraszcziai raszo, kad ir kituose krasztuose Lietuvos szimet rauplės svieta smangia.

Paskui, žmonės mislyja, kad sykį isiciepyjus galima apsisaugoti nuo rauplių per visą gyvenimą, ir iszgirde, kad ir ciepytiejai ima srgti, labai stebisi ir mislyja, kad tai turi būti „piktosios rauplės.“ Mat, jie nežino, kad vieno ciepyjimo užtenka tik ant 8 arba 10 metų ir kad perėjus tam laikui reikia vėl antrą sykį ciepytis. Iszgirde apie tai, kad reikia antrą syk ciepytis, kiti paklauso ir duodasi ciepyti, bet tokių mažai tėra.

Kad ir nesiciepytų antrą syk, bet kad nors mokėtų apsisergėti! Rodos visi žino, kad rauplės yra liga limpanti ir rodos reiktų nuo jos trauklis kiek galint. Bet žmonės su raupuotaisiais, veik teip apseina, kaip su kitais ir natskieria jų nė jų daigtų (bliudo, szaukszto, drabužo, patalynės ir t. t.) Nė namiszkiei, nė kaimynai nedraudžia vaikų nė paaugusių nuo lankymo lygonių. Su mumirusiais nuo rauplių teip jau atsiveikina, (atsibuczinoja) kaip ir su kitais, leidžia į baznyczią, laiko szermenis, susirinkimus.*). Ką-gi tada nesiplatins rauplės! Teisybė, rauplės įeina į žmogaus kūną (kraują) nejutoms ir slepiasi jame kokią 10 ar daugiau dienų, ir delto žmonės negal supaisyti, kad ligonis rauplėms apsikrėtė. Jaigu rauplės tuo pasirodytų po apsikrėtimui, tai bepiga būtų žmonėms supaisyti! Bet ką darysi, kad rauplių toks prigimimas. Tai tiek kaltės galima nuversti ant žmonių tamsumo ir ant ponų ciepytojų.

Bet reikia atminti, kad turime mes savo (?) vyriausybę, valdžią, kuri giriasi ėsant mūs globėja, užtartytoja, aprupintoja ir mokintoja. Jaigu žmonės niszmano, tai galima ir reikia juos pamokinti. Jaigu vyriausybė jau prisisavino sau tą valdžią, tai ji turi rūpintis ir apie tai, kad limpanczios ligos nesiplatintų po žmones. Jug yra pavietų daktarai, kurie ima algas ir turi rūpintis ir apie tai, kad nesiplatintų limpanczios ligos. Yra valsčiai ir pavietų filczeriai, kurie galėtų pildyti daktarų į-akymus. Valscziai jug galėtų paskirti ir reikalingą dalį pinigų ant ciepu ir ciepyjimo. Jaigu jau valdžia rūpinasi apie apgyrimą žmonių nuo koleros, dėlkogi apleidžia rauplėms apkrėstą szalį. Beje, girdėt buvo, kad žemskiai vienoj vietoj (turbūt apie Szakius), naikino rauples, bet teip netikusiai, kad tie geradėjai daugiau

*) Negirdėt, kad kur nors nabasznicko daigtus apsmilkytų su garais arba nors palaikytų karsztuje (pecziuje), o nereikalingas sudegintų; dagi tų daigtų visai neatskieria nuo kitų ir duoda sveikiems isz jų naudotis.

įbaugino žmones, nekaip rauplės. Mat, atėję į tuos namus, kur buvo miręs raupuotas, jie sudegino patalus, paduszkas ir kitus naudingus daigtus, sakydami, kad tai esą dėl žmonių naudinga. Matot, kokia tai „valdzios apieka.“ Maskolijoje žmonės čiepija su prievarta, kad tik apsiginti nuo tos baisios ligos. Pas mus nereiktų prievartos, tik reiktų išmintingos ir geros rodos ir vadovystės.

O da geriau būtų, kad žmonės daugiau išmąnytų ir imtų pats apie savę rupintis, nepasitikėdami daug ant „valdzios apiekos“, kuri tankiausiai mums asaras išspaudžia, nekaip ką gero padaro. J. Sl.

Marumas neturtėlių. Pagal statistiką Caspar'o vidutiniszkas amžius neturtėlio — 32 metai, turtingo 50 metų. Pagal prancuzą Betillon isz 1000 vienmeczių mirszta iki 5 metų neturtėlių 345 turtingų 57

„ 10 „ „	334 „	62
„ 20 „ „	592 „	124
„ 30 „ „	514 „	204
„ 40 „ „	604 „	305
„ 50 „ „	714 „	443
„ 60 „ „	828 „	602
„ 70 „ „	942 „	765

Sunkus darbai. Angliszkas laikrasztis „Daily Chronicle“ pranesza, kad po smercziai vieno kunigaikszczio likusi vieta užveizdėtojaus bastijono prie pilies Vindsors su alga 24 00 markių, už kurią veik suvis nereikia dirbti. Ypatiszkas tai ženklas mūsų gadynės — juo kas mažiau dirba, juo daugiau tur. Mūsų virszinininkams gana yra turēt gerus pagelbininkus ir mokēt pasiraszyt.

Savžudystės Vokietijos armijoje. Gegužės mėnesy 1892 m. atėmė sau gyvastį 23 kareiviai. Tos žmogžudystės, kaip sako kiti laikraszciai, atsiejusios isz priežasties sunkios tarnystos armijoje, blogo pasielgimo vyresniųjų su kareiviais ir blogo maisto. „Posener Zeitung“ pranesza, kad vienas prisigirdęs dėlto, idant iszvingti koros už pavogimą deszros galo, verto 10 peningių.

Jeigu taip yra Vokietijoje, tai ką jau snekėti apie Maskoliją, kur yra szimta syk blogesnis gyvenimas ir didesnis apkvailinimas. Ne isz gero jug mūsų vaikinai pasizeidžia, rupinasi dideliais pinigais iszpirkti, arba pabėga.

Aptiekų pelnas. Girdēt žmonės kalbant: „brangu kaip aptiekoj.“ Bet ir tur teisybę. Iszėjusi neseniai vokiszką broszura Hermano Posie („Aptiekorystės paslaptinės“) tai patvirtina.

Užteks dviejų faktų. Isz vieno izdo užmokėta aptiekai 509 45 markių už vaistus, kurie pagal saužiniszką aprokavimą verti yra tik 71.01 m. Tokiu būdu už tai kas yra 71.01 m. aptieka ima 509.45 markių arba 600% pelno. 1 gramas druskinės rugszties (kwas solny) kuri kasztuoja aptiekai 1/50 pen., parsiduoda už 3 penigius, kas duoda 1500% pelno. Tokį pelną ima aptiekos Vokietijoje, kur vaistai daug pigesni kaip pas mus. Mūsų kraszto pacientai turi dėlto kur kas daugiau užmokēt, kad būtų lygus arba nar didesnis pelnas mūsų aptiekai. Teip tai eksploatavoja pacientus aptieka drauge su valdzia, kuri paskiria taip augszta taksa vaistams.

Kaip ponas kumelį perėjęs.

(Latvių pasaka).

Buvęs kita-syk vienas ponas, ką nieko daugiau nemylėjęs ant žemės, kaip tiktai arklius. Jisai norėjęs, kad jo arkliai būtų toki, kokių da nieks neturėjo. Iszgirs, budavo, kokį jomarką, tuojuas pons ir važiuoja, nors czia ugnis degtų... Taip vieną kartą joja ponas isz jomarko; pasitinka jį žmogus su agurkais.

— Kągi tu czia veži, žmogau! klausia ponas.

O žmogaus gudraus buta.

— Vežu, sako, tokius kiauszinius, kad gali kumelius iszperėti, kokių da nė vienas neturi. —

Kad jau toki kiausziniai, tai ponas praszė parodyti. Iszsirinkęs kuogeriausia paderino. Tas gudruolis iszsykio nukirto:

— Tris szimtus rublių! — sako.

Ponas iszsitraukė maszną ir užmokėjo tris szimtus rublių.

Varsnas jau pōnui nujojus, žmogus atsiminęs pradejo jį szaukti.

— Ponas, a ponas! asz užmirszau pasakyti: kiauszinį reikia į puodą idėti ir paimti atsisėdus tupėti, iki neiszperėsi; je kas tavę snekins, sakyk tiktai „tprrrr“.

Ponas dabar džiaugėsi: tai tik da bus žirgas! Parjojęs namol, tuojuas atsitupė ant puodynės perėti. Poni klausia, ar ilgai turis tupėti, o ponas tiktai szniokszczia vis „tprrrr“. Poni supykus atsitraukė nuo jojo: tegul jis sau tupi! — liepė nusztiti jam valgyti, gerti, ir nekalbėjo su juo daugiau nė žodžio. Ponas perėjo, perėjo, — tris ar keturias nedėlias ir vis da nieko neiszperėjo; ponelis net visas sunyko.

Ant galo perpykęs pagriebė puodą su visu kuo ir nusinesęs į grią, kaip trenks į krumą, o isz krūmo, kur buvęs, kur nebuvęs, tikt padrykt kiszkis (zuikys). Po-

nas jį szaukti: „kuziu, kuziu, kuziu! . . . Bet kur tu priszauksi: kiskis kaip nuėj, taip nuėj“ sau į girią.

Dabar ponas namol grįžo nuliudęs. Pasitinka jį vėl tas pats žmogus, ką buvo už tris szimtus rublių jam agurką parduęs. Ponas kuone verkdams išsipasakojo visą savo bėdą: jau vebeik visai buvo išperėjęs kumelį, kokio da svietas nematė, bet kad kvailas, tai kvailas — pats išnėsęs išmetė laukan.

Žmogus, tas didelis gudruolis, išsklausęs pono su pasitycziojimu tarė:

— Tai jau vis taip einasi tokiems kvailiams, ką nė kumelio išsperėti nemoka!

„Aiszbė“.

Pt. Natulaitis?

Leibis bei girtuoklis.

Girtuoklis. Arh žinai, Leibuk, koks tu asi szaunus žydelis! Kaip asz tavę mylin!

Leibis. Niu, siu gerhu ih asz esu gerhus.

Girtuoklis. Tik tu palauk Leibi! Duok tik man pabaigti!

Leibis. Niu!

Girtuoklis. Tu manę priimi ir apalgavoji, kaip savo mylimiausią giminę . . .

Leibis. Arh žinu, Jozuti! kep savu locnu tėvu.

Girtuoklis. Tik tu palauk, Leibi!

Leibis. Neil!

Girtuoklis. Kada tik asz atvažiuoju par tavę — tai manęs, kaip kokio sveczio, išeini pasitikti, arklius užvažiuoji ant kiemo, prižiuri kuograziausiai, priszeri botagą įneszi į vidų . . .

Leibis. Arh žinu, Jozuti! kas tavu — tai vis rhodus irh manu. Kad tu, Jozuti, turhi iškadu — tai man labjeus geila, ne kep savu.

Girtuoklis. Leibi! tik tu szt . . .

Leibis. Niu!

Girtuoklis. Ar žinai, Leibi! jus visi žydeliai esate geri žmonės, ale už tavę . . . tiesiog į akis tau sakau, kad tu asi teisingiausias ir vierniausias žydelis visame miestelyje.

Leibis. Kep tu manim gyvu metu, Jozuti, asz neiszhandu tokiu kitu geru, teisingu žmogu, kep tu: tu niekad manim neapgavu nei ant pusi nagu jodimu.

Girtuoklis. Anaipol, Leibi! velik mano tegul szimtą karto pereina, o ne biedno žydelio.

Leibis. Ui, ked tu, Jozuti, manim apgaudinėtum, tei asz nei nedotum tau ant barhgu, o kep tu asi tokius žmogus gerhus, teisingus — tei tu pes mani kep savu locnu gali imti.

Girtuoklis. Dieve, tau padėk, Leibuti, szczeslyvai gyventi ir mudu visą amžį busime broliais.

Leibis. Visu savu amžiu nepyku nei su vėnu.

Girtuoklis. Na, o kad asz numircziau, Leibi, ar pributum ant mano pagrabo?

Leibis. Nedok, Dėve, sulaukti tokiu nopoliu!

Girtuoklis. Na, o kad kas isz namų manę varytu, ar gelbėtum, Leibuti?

Leibis. Arh žinu, Jozuti! ked tik asz gyvu busiu — tei vis nepleisiu tavi. A-z dėl tavi, Jozuti, vis iszrhasiu darhbu: tu prhakirhsi malkuczių dėl mam', paszerhsi karhvuti manu, szį tą patrhusi — tei asz tavi, Jozuti, laikysiu pas savę ik smerht, kep savu locnu tėvu. Ps.

Į s i t ė m y k i t e,

kurie ketinate keliauti į Ameriką, sztai ką: Nuo pirmos dienos Kovo (pagal naujosios gadynės metų skaitlių) priima į Ameriką tiktai tokius, kurie nors *prigimtoje kalboje* moka raszyti ir skaityti. Atkeliavej į pamarinį miestą, iszeiviai tur ten iszbuti *menkiausiai septynias dienas* ant savo kasztos, priegtam tur pasiduoti kitokiems valdžios prisakymams.

Kiekvienas (ir moters su mergoms), kurie keliauna į Ameriką, buna pamariniuose miestuose peržiurėtas, kaip vyrai, kada į vaiską ima, ir tik tuos teleidžia keliauti į Ameriką, kurie *suvisu sveiki, kad gal dirbti sunkų darbą*. Teipogi kiekvieną bando, ar jis moka raszyti ir skaityti. *Nė vieno nevisai sveiko arba nemokanczio skaityti ir raszyti (ar tai bus vyriskis ar moteriskis) į Ameriką daugiaus nepriima!*

Kelias per jurias kasztuoja ant pacztinių garlaivių — 120 markų o ant kurjerinių — 130 markų (už rublį dabar duoda 2 markas su virszum).

A p g a r s i n i m a i.

Savo magazyną lenkiskų knygų ir rusiskų mokslo vadovėlių, teip-pat yvairių szventenybių M. Ostrovskienė, iszvažiuodama isz Mintaujos, pigiai parduoda. Kurie norėtų pirkti, apie prekę gal patirti pacziam magazyne, žodžiu arba per gromatą. Adresas: Mitau, Katolische-Strasse № 22. M. Ostrowska.

Italpa: Reikia prieszintis Maskolių prispaudimams. — Palanga. — Kartina. — Garždal. — Kretinga. F. Szlimas. — Resiainiai. Zaltys. — Senapilė. V. Stagaras. — Pilviszkiai. Ž. — Vilkaviskis. S. — Nau-miestis J. Sl. — Marumas neturtėlių. — Sunkus dar-bai. — Savžudystės Vokietijos armijoje. — Ap-tiekų pelnas. — Kaip ponas kumelį perėjęs, „Aiszbė.“ — Leibis bei girtuoklis. Ps. — Apgarsinimai